

De impact van de spellingherziening op de schoolboeken in het basisonderwijs

De spellingherziening van 2005 heeft een behoorlijke impact op onze spellingregels. Ze gaat heel wat verder dan wat de Taalunie oorspronkelijk aankondigde. Iedereen is allicht op de hoogte dat de uitzonderingsregel rond de tussen-n geschrapt werd, zoals in gevallen als paardenbloem (vroeger zonder tussen-n, nu mét). Maar er zijn ook wijzigingen in de beregeling i.v.m. hoofdletters, aaneenschrijven, koppelteken, accenttekens. Alles bij elkaar krijgen duizenden woorden uit het Groene Boekje van 1995 nu een net iets andere spelling.

Wat verandert er?

- Een aantal woorden heeft een tussen-n gekregen of verloren.
- De regels voor het hoofdlettergebruik zijn gedeeltelijk veranderd.
- De aaneenschrijfregels zijn verfijnd.

De herziene regels worden officieel op 1 augustus 2006 van kracht.

De impact op het spellingonderwijs in de basisschool in minimaal.

We beperken ons tot een beknopte (en onvolledige) toelichting aan de hand van enkele voorbeelden. Een volledig overzicht vindt u uiteraard in de nieuwe editie van het Groene Boekje en de Grote Van Dale. U vindt ook interessante informatie op de website www.taaluniversum.org.

Tussenletters 'e' en 'en'

In samenstellingen

De hoofdregel is: we schrijven 'en' als het linkerdeel van de samenstelling een zelfstandig naamwoord is dat een meervoud heeft op 'en', maar geen meervoud op 'es'. In de andere gevallen schrijven we 'e';

Hoe passen we de regel toe?

Is het linkerdeel van de samenstelling een zelfstandig naamwoord?

Nee? Dan schrijven we 'e', bv. knarsetanden, rodekool

Ja? En heeft het linkerdeel een meervoud dat op 'en' eindigt?

Nee? Dan schrijven we 'e', bv. aspergesoep

Ja? Heeft het linkerdeel een meervoud op 'es'?

Ja? Dan schrijven we 'e', bv. groenteboer

Nee? Dan schrijven we 'en', bv. perensap

Woorden die regelmatig in teksten voor het basisonderwijs voorkomen en waarvan de spelling nu verandert: paardenbloem, apennootje, paddenstoel, ...

Hoofdletters

Met hoofdletter:

- samenstellingen en afleidingen die naar God en heilige personen en zaken verwijzen, bv. Bijbel, Bijbelkenner, Godsrijk, Mariakapel

- eigennamen als soortnaam, bv. een Stradivarius, een Rembrandt
- namen van feestdagen: Moederdag, Nieuwjaar (**maar** kleine letter in samenstellingen! bv. nieuwjaarsdag)
- alle volkerennamen, bv. Azteek, Germaan, Eskimo, Bosjesman
- namen van automerken als soortnaam, bv. een Mercedes, een Lada

Zonder hoofdletter:

- afleidingen van persoonsnamen, bv. freudiaans, christusachtig
- samenstellingen met eigennamen, bv. tantaluskwelling, downsyndroom
- samenstellingen van aardrijkskundige namen met een planten- of diersoort: bv. nijlkrokodil, noordzeekrab (maar: Nijl, Noordzee)
- rasaanduidingen of namen die verwijzen naar een levenswijze, bv. pygmee, neger, indiaan
- namen van tijdperken, bv. middeleeuwen, bronstijd, ijstijd

Woorden die regelmatig in teksten voor het basisonderwijs voorkomen en waarvan de spelling nu verandert: Nieuwjaar, Eskimo, middeleeuwen, Vikings, Moederdag, ...

Aaneenschrijven

- Alle getallen tot duizend worden aan elkaar geschreven, bv.

118 honderdachtien

22 456 tweeëntwintigduizend vierhonderdzesenvijftig

- Breukgetallen worden als aparte woorden geschreven, bv.

een derde van de klas, drie vierden van de taart

Het liggend streepje

We schrijven geen liggend streepje meer en dus aaneen:

- na 'pro, privé, quasi, vice, semi, anti, pseudo', **behalve** bij klinkerbotsing, bv. privé-eigendom.
- na letterwoorden zonder hoofdletter, die als een woord gelezen worden, bv. hifiapparatuur, vipcode
- in samenstellingen met 2 Engelse woorden, bv. onlineverbinding
- in samenstellingen met eigennamen, bv. Dode Zeerollen, Heilig Hartinstituut

We schrijven wel een liggend streepje

- in samenstellingen met een persoonlijk vnvwd. + zn., bv. ik-verteller, wij-vorm
- als het rechterdeel met een hoofdletter begint, bv. on-Hollands, Indo-Germaans
- tussen gelijkwaardige delen, bv. zwart-wit
- in samenstellingen met cijfers, letters, afkortingen, symbolen, bv. kleuren-tv, top 10-nummer
- na bijna, ex, oud, niet, sint, bv. sint-jakobsschelp, oud-leerling, niet-roker

Woorden die regelmatig in teksten voor het basisonderwijs voorkomen en waarvan de spelling nu verandert: samenstellingen met privé

Van In onderzocht tot nu toe 3 892 (drieduizend achthonderdtweeënnegentig) pagina's van spellinguitgaven voor het basisonderwijs. Hierbij een overzicht van de meest frequente wijzigingen*.

Woord	freq.	
Nieuwjaar	49	wordt nu steeds met een hoofdletter geschreven
Eskimo	17	wordt nu steeds met een hoofdletter geschreven
middeleeuwen	12	wordt voortaan met kleine letter geschreven
btw	13	kleine letters, geen puntjes
paddenstoel	11	tussen – n
samenstelling privé	7	zonder koppelteken, aan elkaar geschreven
Bijbel	4	met hoofdletter (als synoniem voor de Heilige Schrift)
Vikings	4	met hoofdletter
barbecueën	3	met dubbele ee en trema
tevoorschijn	2	aan elkaar
ufo	2	kleine letters, geen puntjes
Moederdag	1	met hoofdletter

*niet exhaustief